

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«Естетичний світогляд в добу науково-технічної цивілізації»

Ступінь освіти	Третій (освітньо-науковий)
Освітня програма	Філософія
Заняття:	Лекції, практичні заняття
Лекції	3 години на тиждень
Практичні	2 години на тиждень
Кількість кредитів ЄКТС	4 (120 годин)

Сторінка курсу в СДО НТУ «ДП»: <https://do.nmu.org.ua/course/view.php?id=3809>

Кафедра, що викладає	Філософії і педагогіки
----------------------	------------------------

Викладач:
Тарасова Наталія Юрївна
Кандидат філософських наук, доцент

E-mail: Tarasova.N.Yu@nmu.one

Консультації: за окремим розкладом, погодженим зі здобувачами вищої освіти;

лекції та практичні заняття проводяться відповідно розкладу.

1. Анотація до курсу

«Естетичний світогляд в добу науково-технічної цивілізації»- вибіркова дисципліна навчального плану підготовки докторів філософії, що знайомить з особливостями естетичного відношення людини до світу, структурою естетичної свідомості, головними естетичними категоріями, специфікою художнього образу, морфологією мистецтва, головними естетичними ученнями Античності, Середньовіччя, Відродження, 17 століття й Просвітництва, зміною характеру взаємодії естетичного світогляду з науково-технічним в інформаційну добу.

2. Мета та завдання курсу

Мета дисципліни: формування естетичного ставлення до світу та естетичної свідомості, естетичних потреб та смаку, що має забезпечити можливість протистояння негативним прагматичним і технократичним тенденціям сучасної культури, допомагати естетизації певних аспектів особистої життєдіяльності здобувача вищої освіти.

Завдання курсу: сформувати компетентності для розуміння визначальних тенденцій розвитку сучасного мистецтва і естетичної теорії в науково-технічному контексті життєдіяльності сучасного суспільства.

3. Дисциплінарні результати навчання

- Усвідомлювати основні етапи і логіку художньо-естетичного розвитку європейської культури
- Усвідомлювати естетичні відмінності сучасної культури
- Здатність творчо оцінювати нові естетичні тенденції в сучасному науково-технічному середовищі

4. Структура курсу

ЛЕКЦІЇ
<p>1. Предмет естетики як філософської дисципліни. Історичний процес розвитку і збагачення естетичної проблематики. Естетика, теорія мистецтва, мистецтвознавство, художня критика і художньо-естетична практика.</p> <p>Естетика і наука (психологія, соціологія, історія культури).</p> <p>Вплив філософії на розуміння змісту естетичної проблематики. (позитивізм, інтуїтивізм, фрейдизм, марксизм). Завдання філософської естетики.</p>
<p>2. Сутність естетичного відношення людини до дійсності і сутність мистецтва. Естетичний світогляд в науково-технічну добу.</p> <p>Питання про основу, пояснювальний принцип сутності «естетичного». (Природа (космос), абсолютний дух, практичний розум, свобода, відокремлення принципу доцільності від доцільної діяльності, продуктивна уява тощо).</p> <p>Естетичне відношення як сприйняття-переживання світу з точки зору краси. Модальності світовідношення людини. Духовність почуттів людини. Почуття «як теоретики». Естетична діяльність як діяльність за законами краси. Єдність міри людини і міри речі в творчій діяльності. Історичність почуттів. Типологічні форми чуттєвості. Глибинна єдність почуття свободи і цілісного відчуття довершеності в естетичному відношенні.</p> <p>Дискусії про природу естетичного відношення в вітчизняній естетиці середині ХХ століття. Гносеологічне розуміння специфіки «естетичного» і мистецтва як пізнавального відношення людини до дійсності. Теорія абсолютного естетичного предмету – «людини як цілого». Мистецтво як «людинознавство» (А.І. Буров). Теорія «естетичних якостей реальності» (Л. Н. Столович, Ю. Борев, В. Ванслов). Розумне і помилкове в «гносеологічних» теоріях. «Суспільники» і «природники» в дискусії про «естетичне».</p> <p>В. Брюсов про аналітичність науки і синтетичність мистецтва. Формальність розрізнення науки і мистецтва (логічне поняття і художня форма).</p> <p>Суттєві ознаки естетичного відношення (переживання, цілісність, універсальність, свобода, безкорисність, закони краси, прагнення ідеалу, єдність внутрішньої і зовнішньої форми.).</p> <p>Теорії сутності мистецтва. Міметична теорія.</p>

Біологічна теорія походження мистецтва (Ч. Дарвін).

Ігрові теорії походження і сутності мистецтва. Ф. Шіллер про мистецтво як «третє царство ігри та видимості» (поряд з страшним царством природних стихій і священним царством законів). Людині притаманно «спонукання до ігри» як суперечливої єдності і рівноваги свободи і необхідності.

Мистецтво як наслідок збиткової енергії (Г. Спенсер). Гра – мати усіх форм діяльності (Ернст Гроссе). Йозеф Петцольд про «естетичний комплекс» у людини.

«Труд-магічна» концепція походження мистецтва.

«Поліфункціональні» концепції сутності мистецтва (М. С. Каган, Л. Н. Столович). Комунікативна, аксеологічна, пізна-вальна, евристична та ін. функції. Ідея єдиної інтегральної художньої функції.

«Монофункціональна» концепція. Універсальний розвиток людини, «без заздальгідь заданого масштабу» (Л.І. Новікова). і постмодернізм. Капіталізм та шизофренія в концепції Ж.Дльоза й Ф.Гваттарі.

3. Антична естетика. Естетична парадигма античності.

Космоцентризм. Космічний порядок. Діоніс і Аполлон. Принцип пластичності. Одушевлене тіло. «Астрономічна» естетика античності. Рок, доля, світова необхідність, логос. Мистецтво як «techné», вміння, ремісництво. Канон. Евритмія. Мистецтво і протегування муз. Вільні і службові мистецтва.

Естетична термінологія у Гомера і Гесіода. Гармонія, краса, прекрасне. Аеди і рапсоди. Триєдина хорєя. Внесок піфагорійців в розвиток естетичної теорії. Категорії естетичні і математичні одночасно. Поняття «етосу» музики.

Геракліт. Гармонія як єдність протилежностей, міра. Логос як моральний і естетичний закон (порядок) рухливого, мінливого світу. Ідея відносності краси.

Демокріт про виникнення мистецтва із нагальної потреби виживання. Поява мистецтва музики в зв'язку наявністю надлишку матеріальних благ. Міра (середина) у всьому - це краса.

Софісти. Розрізнення «фізису» і «номосу» Протагором, та його естетичний сенс. Теза Протагора - «людині міра усіх речей» та її естетичний сенс.

Сократ. Відносність прекрасного у контексті цілей практичної життєдіяльності. Ідея єдності знання, краси і блага як практичної користі. Поява ідеї про відокремлення краси і користі у Сократа.

Пошуки узагальненого уявлення про прекрасне. Поняття калокагатії. Яких людей треба відображати засобами мистецтва.

Платон. Ідея як ідеал, всезагальне. («Гиппій Більший»). Телеологічне розуміння відношення ідеї і матеріальної речі. Прагнення до ідеї, як взірцю довершеності. Ідея духовного змісту художньої форми. Ідея робить речі прекрасними. Ієрархія краси за Платоном. Тіло, душа, ідея («Пір»). Не почуття, а розум пізнає прекрасне. Рух естетичного пізнання від окремих речей до ідеї прекрасного як такої («Пір» «Федр», «Федон»). Проте мистецтво має низький пізнавальний потенціал, воно відображає тіні, оскільки річ є тінню ідеї. Платон про творчий процес. Божественна одержимість, натхнення, (не навчання), керує поетами «Іон». Муза як магніт впливає на поета, потім рапсода і далі на слухачів.

Платон про ідеальну державу і обмежену суспільну роль мистецтва («Держава»). Тільки гімни в дорійських і фригійських ладах. Відношення Платона до функцій мистецтва в «Законах». Мистецтво має виправляти недоліки людей за допомогою богів. Муза «упорядкування» має домінувати. Муза «насолоди» має бути обмежена. Необхідність цензури.

Аристотель («Риторика», «Політика», «Поетика»). Буття прекрасне само по собі, безвідносно до ідеї. Математичне розуміння краси. Краса живих істот і насамперед людини. Аристотель про красу як органічну цілісність, про розмір красивої речі і довжину фабули в драмі. Мистецтво це річ, що створена за взірцем. Необхідність вправності, уміння в справі мистецтва. Насолода мистецтвом в радості наслідування і узнавання. Аристотель про

філософічність поезії. Мистецтво не копіювання. Питання про специфіку художньої форми. Поняття мімесису і катарсису. Розподіл епосу, лірики і драми. Розуміння трагічної колізії за Аристотелем. Зв'язок мистецтва з політикою і вихованням громадян. Ціль мистецтва сприяння гармонійному розвитку громадянина. Необхідність контролю за художньою діяльністю.

Естетика епохи еллінізму. Загальні особливості естетичної свідомості в епоху еллінізму. Виявлення внутрішнього світу людини. Епікур про щасливе життя і сумнівну необхідність мистецтва. Тіт Лукрецій Кар «Про природу речей». Квінт Горацій Фланк «Послання к Пізонам». Стоїки про фантазію і уяву в художній творчості. Трактат Діонісія Псевдо-Лонгіна «Про піднесене». Розуміння краси в неоплатонізмі (Плотін). Душа сприймає прекрасне, як душевний сенс речей. «Душі подобається душа».

4. Естетика Середньовіччя. «Верх» і «низ» культури Середньовіччя. Архітектура як естетична домінанта. Види мистецтва в єдності архітектурного простору. Августин і Форма Аквінський про прекрасне. Учення Іоанна Дамаскіна про іпостась і архетип. Символічність мистецтва. Конфлікт духовного і тілесного в релігійній культурі Середньовіччя. Земна краса як «зва-ба похоті» (Августин). Книга в культурі Середньовіччя. Чотири аспекти тлумачення релігійних текстів. Рецептурні збірники Середньовіччя. Прописи. Екзамплі. Візантійський канон (6, 9 століть). Куртуазна культура. Лицарський роман. Трубадури, трувери, мінензінгери, ваганти. Фольклор. Карнавальна культура.

Естетична теорія і мистецтво доби Відродження. Античність в культурі Відродження. Погляд Ф. Петрарки на мистецтво поезії. Леонардо да Вінчі про науку живопису. Леон Батиста Альберті, Джоржо Вазарі, Джакомо Віньола про мистецтво. Живопис як естетична домінанта епохи Відродження. Теорети-чний класицизм Відродження. Лодовіко Кастельветро. Гай Юлій Скалігер. Розвиток видів і жанрів мистецтва в епоху Відродження. Портрет, пейзаж, література на «пшеничному і яч-мінному хлібі». Діяльність поетів «Плеяди» П'єра де Ронсар, Дю Белле («Захист і уславлення французької мови»). Поезія (елегія), лицарський роман, новела. Театр (Вчена комедія, театр дель арте, мораліте). Станкове мистецтво. Розвиток гравюри. Співвідношення мистецтва і ремісництва. Відчуття особливої ролі митця в суспільстві. Інтелігенція епохи Відродження.

5. Естетичні ідеї і напрямки в розвитку мистецтва XVII – XVIII століть. Мистецтво бароко та його теорія. Емануеле Те-зауро. Маріно Перегріні. Маньєризм. Поезія Луїса де Гонгори.. Фігурні вірши. Преціозна література. Класицизм. Трактат М. Буало «Поетичне мистецтво». Спадщина Горація. Вплив Р.Декарта. Придворний класицизм. Класицистська трагедія. Учення про три єдності (місця, часу і характеру). Потрійна єдність прекрасного піднесеного і трагічного. Расін. Корнель. Мистецтво і гедоністична естетика рококо. Естетична теорія епохи Просвітництва. Розв'язок теорії мистецтва у XIX столітті. Ф.М. Аруе (Волтер), Д.Дідро, Ентоні Ешлі Шефтсбері, Г.Е. Вінкельман, Г.Е. Лессінг, Д. Г'юм, І.Кант, Г.В.Ф. Гегель. Революційний класицизм. Веймарський класицизм. І Гете, Ф. Шиллер. Сентименталізм. Ж.Ж. Руссо. Просвітницький реалізм. Естетика романтизму І.Г.Фіхте, Ф. В. Й. Шеллінг. Август і Фрідріх Шлегелі. Ампір. Бідермейер. Академізм. Критичний реалізм. «Еклектичний роман» О. Бальзака. «Шко-ла реалізма» Жюль Шанфлері. «Експериментальний роман Е. Золя. Натуралістична теорія мистецтва братів Едмона і Жуль Гонкурів. Вплив науки і філософії позитивізму на мистецтво та його теорію. «Естетика знизу» (Г.Т. Фехнер).

6. Структура естетичного відношення людини до дійсності. Основні естетичні категорії і поняття.

Естетична діяльність, естетична свідомість, естетичне судження, оцінка, смак. Естетичний ідеал. Універсальність естетичного відношення.

Категорія прекрасного. Зв'язок естетичного, етичного, утилітарного у розумінні і сприйнятті краси в стародавніх культурах. Історичні парадигми краси і теорії прекрасного.

Загальна ретроспекція античних уявлень про красу.

Духовне розуміння краси в релігійній культурі Середньовіччя.

Епоха Відродження про чуттєву красу світу і гармонійно розвинену людину.

Розширення і специфікація уявлень про красу в епоху Просвітництва у зв'язку з

виникненням різних напрямків в мистецтві і розвитком естетичної теорії. Класицизм, сентименталізм, рококо, просвітницький реалізм.

Кант про чисту естетичну насолоду доцільністю як такою і узгодженістю форми речі з пізнавальною здібністю людини.

Гегель про прекрасне як втілення абсолютної ідеї в матерії. Гегель про історичне розуміння змін в естетичних пріоритетах.

Суб'єктивні і об'єктивні аспекти прекрасного. Внутрішня і зовнішня форма краси. Краса і красивість, милість, симпатичність, витонченість, граціозність та ін. Краса і норма, стереотип, стандарт, мода. Краса і щирість. Краса як джерело свободи і «страшної сили» залежності. Краса і потворне. Досвід дискримінації прекрасного в романтизмі. Вульгарне. Влада краси. Моральність і краса. Ідеал і прекрасне. Відносність прекрасного. Прекрасне в мистецтві і в дійсності. Проблема художності. Від відчуття відрази до естетичної насолоди. Естетизація потворного в мистецтві. Важко вичерпати красу розумінням. Краса це складно (Сократ).

Категорія піднесеного. Перший відомий трактат «Про піднесене» Псевдо-Лонгіна (1 ст. н. е.). Ідея природної сили, стихії, що значно перевищує сили людини.

У Середньовіччі піднесене як релігійне почуття, що піднімає людину над земною марнотою. Духовна піднесеність скорботи, страждання за віру.

Доба Відродження висуває ідею «божественної людини» і створює відповідні художні образи. Переважання категорії піднесено-прекрасного в естетичній свідомості періоду розквіту мистецтва Відродження.

Категорія піднесеного розроблялась в теорії мистецтва класицизму (М. Буало, «веймарський класицизм»), просвіт-ництві і в німецькій ідеалістичній естетиці.

І. Кант про піднесене як ідею розуму про абсолютне. Піднесене пов'язане з принципом кількості, тоді як прекрасне з принципом якості. Кант про духовність переживання піднесеного, оскільки почуттями охопити піднесене неможливо.

Ф. Шіллер про піднесення реального до ідеального, матерії (чуттєвого змісту) до естетичної форми. Шіллер також в мистецтві драми зближує піднесене з трагічним. Прекрасна ціль і сила характеру героїчної особистості.

Гегель про піднесене як переважання сенсу як всезагального на дійсність одиничного, ідеального над матеріальним. Піднесений сенс романтичної стадії розвитку мистецтва. Повернення символічного сенсу в романтичному мистецтві на основі розвитку духовного змісту, якому «замало» матеріальної форми вираження.

Трактатка піднесеного німецькими романтиками (Августом і Фрідріхом Шлегелями) у зв'язку з свободою творчої суб'єктивності, яка підіймається над прозаїчною дійсністю. Всемогутність творчої особистості. Поняття романтичної іронії.

Піднесена революційна романтика у радянському мистецтві.

Категорія трагічного. «Трагос» - крик козла перед закланням. 534 р. д.н.е. – перша постановка трагедії. Антична трагедія як театральний жанр. «Трагедія року». Есхіл, Софокл, Еврипід. Теорія трагічного конфлікту Аристотеля. «Трагічна помилка». Ідея непереборності долі. Фабула, перипетії і узнавання в античній трагедії.

В середні віки трагічне сприймається як мученицьке. Страждання Христа, мучеників за віру. Трагедії як театрального жанру поза релігійний культ не має. Середньовічний театр – це містерії і міраклі.

Шекспірівський театр. В трагедіях Шекспіра головна трагічна колізія – це конфлікт особистості і навколишнього соціального порядку. Тема неможливості реалізації прав природної людини. Як бути людиною («Гамлет»). Окрім того, це «трагедія пороку», «трагедія влади» («Макбет», «Ричард III»).

Маленькі трагедії А.С. Пушкіна. Згубне звуження особистості, руйнування людської гідності під владою хибних пристрастей.

Учення Гегеля про «трагічну провину». Герой керується необхідністю, розсудлива людина пересудами свого часу. Трагедія це суперечка, зіткнення для себе істинних сил з загибеллю трагічного героя. Герой (благородний юнак) не може інтегруватися в розумно зрозумілу дійсність.

Марксистська концепція трагічного конфлікту. Боротьба нового і старого в контексті історичної необхідності.

Фрейдистська інтерпретація трагічного стану свідомості і невротичного переживання провини. Зіткнення «натури і культури», інстинктів і культурних норм. Кожна особистість «соціально-прийнятний невротик».

Розуміння трагічного в екзистенціалізмі А. Камю. Життя як потік безглузлого існування. Трагічність буденності. Практика «театру абсурду» (Самуель Беккет, Ежен Іонеско).

Категорія комічного. Остання фаза всевітньо-історичної форми є її комедія. Перша постановка комедії у греків у 488 р. д.н.е. (Комедія «пісня п'яних»). Шеллінг про комедію як продукт вищої культури. Комічне це відтворення гірших людей, але не в сенсі повної порочності, але оскільки смішне є потворним це, деяка помилка, яка нікому не спричиняє страждання (за Аристотелем).

Потворність, незграбність, безглуздість і т. ін. привиди до осміяння. Аспекти комічної точки зору на дійсність в житті і мистецтві. Сатира, гумор, іронія, сарказм, фарс, водевіль. клоунада та ін. Комедія як легкий і дуже не легкий жанр мистецтва. Як бути смішним не будучи дурним.

Ідеї механізму комічного, його сутнісної суперечності. Вульгарна насмішка – редукція високого, достойного, поважного до низьких, егоїстичних мотивацій. Комічне як обернення «в ніщо». Ефект невиправданих очікувань. Сміх як «радісний переляк», розчарування. Конфлікт сутності і видимості. Удавання. Нікчемні цілі і велика серйозність їх здійснення.

Комічне як спосіб захисту і нападу. Демократичність комедії. Той, хто не боїться сміху, той не боїться нічого.

ПРАКТИЧНІ ЗАНЯТТЯ

1. Предмет естетики та її проблематика. Розвиток естетики і теорії мистецтва в античності.

2. Середньовічне мистецтво. Рецептурні збірки Середньовіччя. Естетична теорія і мистецька практика доби Відродження

3. Естетична теорія Епохи Просвітництва. Напрямки в мистецтві XVII – XVIII століть.

4. Естетика романтизму. Критичний реалізм. Основні естетичні категорії.

5. Сутність естетичного відношення людини до дійсності. Сутність мистецтва. Естетичне світовідчуття в науково-технічну добу.

6. Принципи розуміння мистецтва. Літературно-художня критика.

5. Технічне обладнання та/або програмне забезпечення

На лекційних заняттях обов'язково мати з собою гаджети зі стільниковим інтернетом. Активованій акаунт університетської пошти (student.i.p.@nmu.one) на Офіс 365

6. Система оцінювання та вимоги

6.1. Навчальні досягнення здобувачів вищої освіти за результатами вивчення курсу оцінюватимуться за шкалою, що наведена нижче:

Рейтингова	Інституційна
90...100	відмінно / Excellent
74...89	добре / Good
60...73	задовільно / Satisfactory
0...59	незадовільно / Fail

6.2. Здобувачі вищої освіти можуть отримати **підсумкову оцінку** з навчальної дисципліни на підставі поточного оцінювання знань за умови, якщо набрана кількість балів з поточного опитування та самостійної роботи складає не менше 60 балів.

Максимальне оцінювання:

Теоретична частина	Практична частина		Разом
	При своєчасному складанні	При несвоєчасному складанні	
30	70	30	100

Підсумкове оцінювання (якщо студент набрав менше 60 балів та/або прагне поліпшити оцінку)	Диференційований залік відбувається у письмовій формі, складається з 20 тестових запитань, 1 відкритого запитання. Правильна відповідь на запитання тесту оцінюється у 4 бали. Правильна відповідь на відкрите запитання оцінюється у 20 балів. Відкриті запитання оцінюються шляхом співставлення з еталонними відповідями. Максимальна кількість балів за диференційований залік: 100
--	--

6.3 Критерії оцінювання теоретичної частини (разом 30 балів).

Теоретична частина оцінюється за результатами опитування, яке містить 3 питання, кожне з яких оцінюється 10 балів

У разі використання технології дистанційної освіти усне опитування за темами контрольної роботи може проводитися усно з використанням інструментів Office 365 та Zoom.

Правильна відповідь **кожного питання** оцінюється 10 балами, а саме:

- **9-10 балів** – відповідь правильна, точна;
- **7-8 балів** – відповідь правильна, складає 80%;
- **5-6 балів** – відповідь не повна, складає 50%;
- **4-2 бали** – відповідь складає 20-40%;
- **1 бал** – відповідь неправильна повністю;
- **0 балів** – відповіді немає.

6.4 Критерії оцінювання практичної частини (разом 70 балів)

Практична робота передбачає виконання індивідуального завдання (1 завдання) та опанування тем практичних занять (6 тем). Правильна відповідь, або виконане індивідуальне завдання оцінюється максимально 10 балів за означеним вище критерієм. В індивідуальній роботі передбачено оцінювання елементів дослідницьких підходів (аналізу, синтезу, логічної аргументації, узагальнення, реферування та анотування першоджерел тощо).

Індивідуальні завдання оцінюються експертно, спираючись на компетентнісні характеристики, визначені НРК для бакалаврського рівня вищої освіти.

7. Політика курсу

7.1. Політика щодо академічної доброчесності

Політика щодо академічної доброчесності регламентується "Положенням про систему запобігання та виявлення плагіату у Національному технічному університеті "Дніпровська політехніка". <http://surl.li/alvis>

У разі порушення здобувачем вищої освіти академічної доброчесності (списування, плагіат,

фабрикація) робота оцінюється незадовільно та має бути виконана повторно. Викладач зобов'язаний у такому випадку видати інше індивідуальне завдання.

7.2. Комунікаційна політика

Усі письмові запитання до викладача щодо навчальної дисципліни можуть надсилатися на персональну корпоративну електронну пошту, на платформу Teams та на вайбер викладача.

7.3. Політика щодо перескладання

Роботи, які надано викладачеві для перевірки із порушенням термінів, оцінюються нижчими балами. Перескладання відбувається із дозволу декана у разі поважної причини (наприклад, хвороба).

7.4 Політика щодо оскарження оцінювання

Якщо здобувач вищої освіти не згоден з оцінюванням, він має право опротестувати виставлену оцінку у встановленому порядку.

7.5. Відвідування занять

Для здобувачів вищої освіти відвідування занять є обов'язковим. Причиною невідвідування занять є хвороба, участь в університетських заходах, навчання за індивідуальним графіком та академічна мобільність, що задокументовано. Про причину відсутності здобувач вищої освіти має повідомити викладача особисто або через старосту та самостійно надолужити пропущений матеріал. У разі міжнародної мобільності навчання може відбуватись в он-лайн режимі.

8. Рекомендована література

Основна література

1. Естетика: навчальний посібник для педагогів / за ред. Т. І. Андрущенко. – Київ: МП «Леся», 2014. – 613 с.
2. Етика та естетика: навчальний посібник / І. Г. Утюж, Н. В. Спиця, М. О. Мегрелішвілі. – Запоріжжя : ЗДМУ, 2019. – 81 с
3. Левчук Л. Естетика. / Підручник. – К.: Центр навчальної літератури, 2019. – 518 с.

Додаткова

- 1 Етика. Естетика : навч. посіб. / за наук. ред. Панченко В. І. – Київ : Центр учбової літератури, 2014. – 432 с.
1. Вінкельман Й. Про художній ідеал прекрасного. – К., 1990.
2. Колеснікова О.В., Межова Н.Г., Святош Л.М. Естетична діяльність та сфери її виявлення. — Х., 1994.
3. Левчук Л.Т., Панченко В.І., Оніщенко О.І., Кучерюк Д.Ю. Естетика: Підручник / За ред. Л.Т.Левчук.- 3-тє вид., допов. І переробл.- К.: Центр учбової літератури, 2010.- 520 с.
4. Макаров А. Світло українського бароко. — К., 1994.
5. Мішиха Л.П. Психологія творчості. Навч. Посібник.- Івано-Франківськ.: Гостинець, 2007. – 448 с.
6. .Сморж Л.О. Естетика. Навч. посібник / за редакцією Л.О.Сморж.- К.: Кондор, 2005. – 334 с.
7. Собудський М.А. Мовно_культурний простір західноєвропейського середньовіччя. — К., 1997.
8. Тарасова Н.Ю. Психоаналіз міфу як символічного світу та естетичного релікту.- Матеріали міжнародної наукової конференції «XXVI-ті Читання, присвячені засновнику Львівсько-Варшавської філософської школи К.Твардовському з темою «Зміни в людському самоосмисленні за умов сучасних інформаційних процесів» (м. Львів, 10 – 11 лютого 2014 року) .- Львів, 2014.- с.175-179
9. Тарасова Н.Ю. «Трансестетика» як естетика інформаційної культури та втраченої ідентичності. Матеріали щорічної наукової міждисциплінарної конференції «Духовні аспекти сучасного світорозуміння», 8 травня 2020 року, м.Дніпро.-Дніпро: НТУ «ДП», 2020.-с.44-47.
10. Ушкалов Л.І. Світ українського бароко. — Харків, 1995.